

Aktualizacja Shadow List obszarów siedliskowych sieci Natura 2000 w Polsce

Aneks do raportu na temat reprezentatywności ujęcia gatunków i siedlisk przyrodniczych z Dyrektywy Siedliskowej

Wstęp

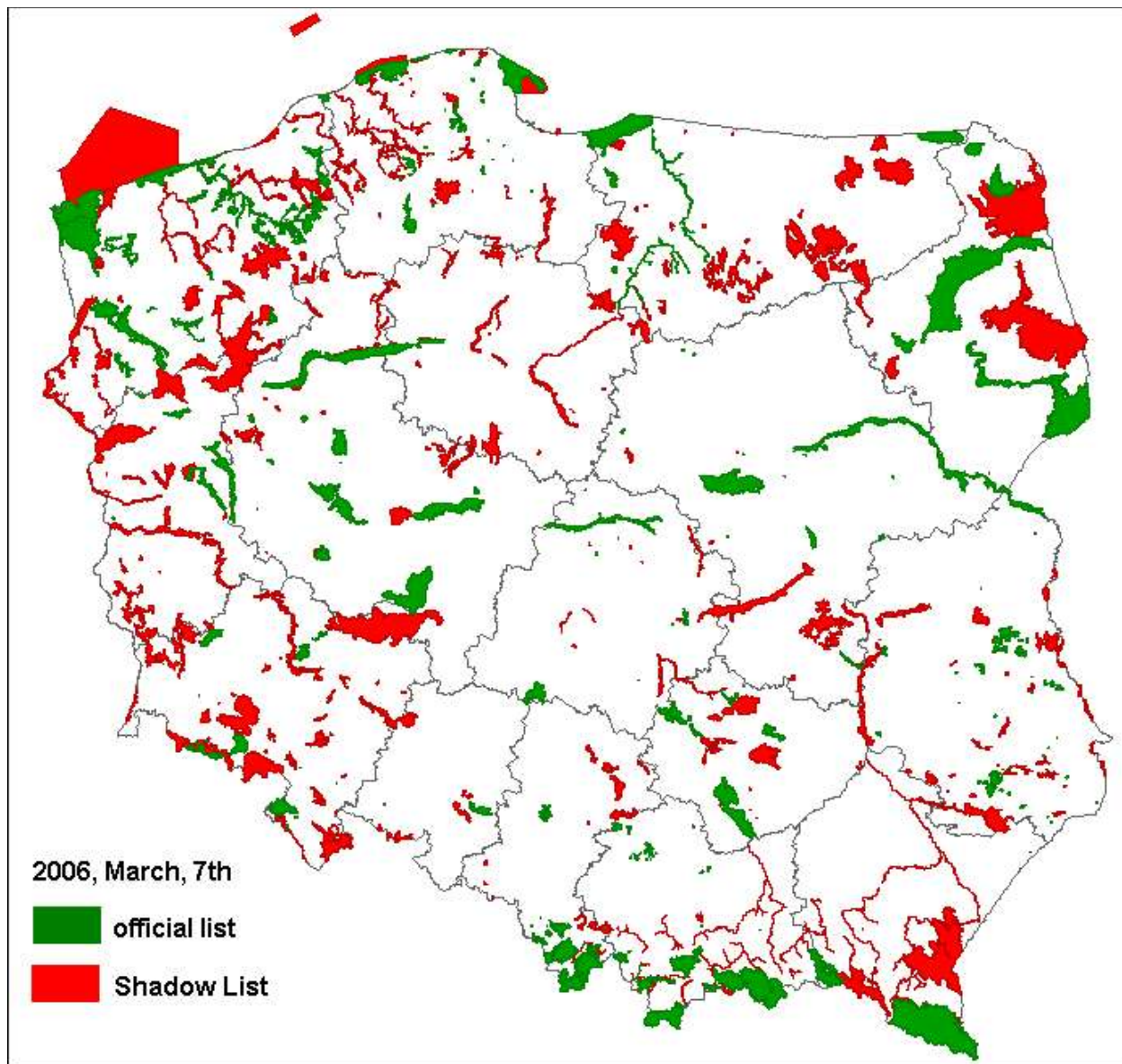
W wyniku prac przeprowadzonych w roku 2005 przez koalicję organizacji pozarządowych (Klub Przyrodników, PTO „Salamandra”, WWF) powstała aktualizacja Shadow List ogłoszonej przez koalicję w 2004 roku, dotycząca tzw. obszarów siedliskowych sieci Natura 2000. Aktualizacja ta w formie listu została przesłana do Komisji Europejskiej w dniu 10 marca br.

Podstawą aktualizacji były nowe informacje dostarczone przez liczne organizacje, instytucje naukowe, organy ochrony przyrody i indywidualnych badaczy, dotyczące występowania gatunków i siedlisk przyrodniczych z załączników Dyrektywy Siedliskowej UE, a także trwające przez cały 2005 r. dyskusje na temat optymalnego ujęcia poszczególnych obszarów. Aktualna lista uwzględnia również wyniki współpracy z Ministerstwem Środowiska.

Zgodnie z obecnym stanem wiedzy, część siedliskowa sieci Natura 2000 wg organizacji ekologicznych w Polsce powinna zawierać co najmniej 466 obszarów o łącznej powierzchni 32 468 km². Obszary te pokrywałyby **9,54%** terytorium lądowego Polski. Tymczasem nadal obszary siedliskowe zgłoszone przez Rząd zajmują zaledwie **4,2%** terytorium lądowego Polski, co stawia nas na ostatnim miejscu wśród krajów członkowskich Unii Europejskiej.

W stosunku do propozycji z grudnia 2004 r., obecna, uaktualniona propozycja zawiera o 130 obszarów więcej, lecz ich łączna powierzchnia pozostaje niemal taka sama (na Shadow List z 2004 r. proponowano obszary pokrywające 9,40% powierzchni lądowej Polski).

Zestawienie aktualnych i potencjalnych obszarów siedliskowych Natura 2000 w Polsce przedstawia tabela stanowiąca załącznik do tego opracowania, a ich rozmieszczenie – poniższa mapa:

1. Losy Polskiej Shadow List od grudnia 2004 r. do marca 2006 r.

1.1. Recenzja. Po publicznym ogłoszeniu w grudniu 2004 r. optymalnej koncepcji sieci Natura 2000 w Polsce (Shadow List), przygotowanej przez organizacje pozarządowe, lista ta została poddana na zlecenie Ministra Środowiska recenzji przez Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie.

W rezultacie tej opartej na podstawach naukowych recenzji, spośród 158 nowych obszarów i 17 propozycji powiększenia wcześniej zgłoszonych obszarów, proponowanych na Shadow List:

- 101 proponowanych na Shadow List nowych obszarów (oraz 13 propozycji powiększenia wcześniej zgłoszonych obszarów) zostało uznanych za niezbędne do dodania do sieci i gotowe do dodania;
- 25 dalszych nowych obszarów (oraz 3 propozycje powiększenia) zostało uznanych za niezbędne do dodania do sieci, lecz wymagające dalszych prac nad ich granicami;

- 16 obszarów zostało zrecenzowanych jako wątpliwe – możliwe do dodania do sieci, lecz niekonieczne dla zapewnienia reprezentatywności ujęcia odpowiednich siedlisk i gatunków;
- 1 propozycja powiększenia wcześniej zgłoszonego obszaru została uznana za niepotrzebną.

1.2. Lista 122+14. W rezultacie dyskusji naukowej, dopracowania ujęcia niektórych obszarów, a także uwzględnienia wyników niektórych najnowszych badań, strona rządowa wypracowała w początkach 2005 r. listę 122 nowych obszarów (oraz 14 powiększeń wcześniej zgłaszanych obszarów), które należałoby w pierwszej kolejności dodać do sieci.

9 nowych obszarów (oraz 1 powiększenie) z tej listy, leżących w regionie alpejskim, zostało nieoficjalnie przesłanych przed Alpejskim Seminarium Biogeograficznym i na seminarium było już uwzględnianych jako części składowe polskiego projektu sieci. Oficjalnie lista tych obszarów została przez Polskę przesłana w styczniu 2006 r. w nieco zmodyfikowanej formie.

113 nowych obszarów, oraz 13 powiększeń z tej listy (czyli tzw. "**lista 126**"), leżących w regionie kontynentalnym, zostało szczegółowo opracowanych, poddanych konsultacjom społecznym oraz przygotowanych do zgłoszenia Komisji Europejskiej – z założeniem przesłania ich jeszcze przed Kontynentalnym Seminarium Biogeograficznym, celem poprawy polskiego projektu sieci, który miałby być podstawą dyskusji na Seminarium.

1.3. Wyhamowanie. W ostatnich tygodniach lutego 2006 r. nowy (urzędujący od jesieni 2005 r.) polski Minister Środowiska nieoczekiwanie wstrzymał formalne zgłoszenie tych obszarów. Z listy zostało w mechaniczny sposób skreślonych 28 obszarów – wszystkie, na których planowane są jakiegokolwiek inwestycje hydrotechniczne. Skreślenie to nie brało pod uwagę żadnych argumentów naukowych, w tym znaczenia poszczególnych wykreślanych obszarów dla poszczególnych gatunków i siedlisk przyrodniczych. Pozostałe 85 obszarów (i 13 powiększeń) zostało opublikowanych w Internecie jako „materiały na seminarium biogeograficzne” i skierowanych do dalszych konsultacji zewnętrznych. Obszary te (tzw. "**Lista 98**") wciąż jednak nie zostały oficjalnie zgłoszone do sieci.

Dodanie wszystkich zaplanowanych obszarów nie zapewniłoby jeszcze reprezentatywnego ujęcia wszystkich gatunków i siedlisk (por. konkluzje Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego), lecz stanowiłoby znaczący krok w kierunku budowy optymalnej sieci Natura 2000 w Polsce. Jednak, z wyjątkiem dokonanego rozszerzenia sieci w regionie Alpejskim, krok ten dotychczas nie został przez polski Rząd uczyniony.

1.4. Dalsze rozpoznanie zasobów. Równoległe z omówionymi wyżej działaniami prowadzone były prace na rzecz poprawy rozpoznania stanu polskich zasobów siedlisk przyrodniczych i gatunków z załączników Dyrektywy Siedliskowej oraz ulepszenia Shadow List. Rezultatem tych prac są uaktualnienia naszych ocen z 2004 r. (przedstawione niżej), a także uaktualnienie i rozszerzenie listy obszarów, które w naszej opinii są niezbędnymi składnikami sieci.

2. Uaktualnienie analiz dla poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków

Poniżej zestawiono wyniki prac przeprowadzonych w 2005 r. – uaktualnienia informacji na temat polskich zasobów poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz na temat ich ujęcia w projekcie sieci. Podano komentarze tylko dla tych siedlisk i gatunków, w których obraz znacząco zmienił się od czasu opublikowania Shadow List (grudzień 2004).

2.1. Siedliska przyrodnicze

- 1310 – w 2005 r. sprawdzono stanowiska tego siedliska przyrodniczego i zweryfikowano zasoby. Dla jego ochrony powinien być dodany jeden obszar – Ciechocinek (jedyne stanowisko w Polsce).
- 1340 – w 2005 r. sprawdzono stanowiska tego siedliska przyrodniczego i zweryfikowano zasoby, tak że aktualnie istnieje dobre rozpoznanie. Siedlisko jest skrajnie rzadkie i ginące w Polsce, jednak w kilku miejscach jeszcze zachowane. Powinny być dodane obszary: Słone Łąki w dol. Zgłowiączki, Słone Łąki w Pełczyskach, Solniska Szanieckie, Solniska Szubińskie.
- 2120, 2130 – jakkolwiek są dostatecznie reprezentowane, to w najbliższym czasie będą wymagać aktywnych działań ochronnych i renaturyzacyjnych; proponujemy dodanie jeszcze obszaru Widowo: potencjalnego poligonu do renaturyzacji.
- 3110 – w 2005 r. poprawiono rozpoznanie zasobów w pn i pn-wsch. części kraju. Oprócz wcześniej proponowanych, powinien być dodany jeszcze obszar Jezioro Długie (najlepiej zachowane jezioro lobeliowe w Polsce NE).
- 3150 – w 2005 r. zweryfikowano wcześniejszą ocenę. Ani dla starorzeczy, ani dla jezior eutroficznych ujęcie nie jest wystarczające. Ocenę dla starorzeczy uzasadniono już w Shadow List z 2004 r. Mimo że jeziora eutroficzne są w Polsce pospolite, dotychczas jest ujętych ok. 12% ich zasobów, a pominięte są jeziora największe, najbardziej typowe i najlepiej zachowane. Konieczne uzupełnienie o obszary projektowane głównie lub specjalnie dla ujęcia najlepiej zachowanych jezior (proponowane wcześniej + nowo proponowana Ostoja Północnomazurska oraz Ostoja Iławska).
- 3160 – w 2005 r. istotnie poprawiono rozpoznanie polskich zasobów i ich rozmieszczenia. Oprócz wcześniej proponowanych, konieczne są jeszcze nowe obszary dla uzupełnienia luk geograficznych (Sandr Wdy, Dolina Brdy i Stążki, Dolina Łobzonki, Ostoja Brodnicka, Ostoja Iławska).
- 3220 – w 2005 r. istotnie poprawiono rozpoznanie. W regionie ALP konieczne jest dodanie obszaru Dolina Białki oraz Jasiołka, co już znalazło odzwierciedlenie w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego. W regionie CONT konieczne dodanie obszaru w pasie podkarpackim (np: Raba z Mszanką).
- 3230 – w 2005 r. istotnie poprawiono rozpoznanie. W regionie ALP konieczne jest dodanie obszaru Dolina Białki oraz Jasiołka, co już znalazło odzwierciedlenie w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego.
- 3260 – w 2005 r. istotnie poprawiono rozpoznanie rozmieszczenia geograficznego. Oprócz wcześniej proponowanych, dodatkowe obszary powinny być dodane dla wypełnienia luk geograficznych (Dolina Łobzonki, Dolina Brdy i Stążki, Sandr Wdy, Dolina Rawki, Dolina Pisy);
- 4030 – w 2005 r. poprawiono wiedzę o obszarach zawierających to siedlisko. Oprócz wcześniej proponowanych, powinny być dodane wrzosowiska Czerwony Bór w Polsce NE.
- 4070 – wobec dodania w 2006 r. obszaru Beskid Żywiecki (ALP), obecnie ujęcie jest reprezentatywne.
- 5130 – siedlisko przyrodnicze nie wyróżniane dotąd w Polsce, jednak w 2004 r. i 2005 r. znaleziono je w Małych Pieninach (ALP) i na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej (CONT). Konieczne jest dodanie nowych obszarów dla jego ochrony: Małe Pieniny (ALP) oraz Ostoja Kroczycka i Polana Polichno (CONT).
- 6210 – w 2005 r. istotnie poprawiono rozpoznanie jego rozmieszczenia, zróżnicowania i zasobów. Oprócz wcześniej proponowanych, dla zachowania reprezentatywnej części zasobów i zmienności konieczne jeszcze kilka obszarów, m.in. Góry Pieprzowe (Polska SE) oraz Zbocza Płutowskie (Polska N). Dalsze obszary (np. Dolina Debrzynki) konieczne także dla zachowania odpowiedniej reprezentacji geograficznej;

- 6230 – rozpoznanie stanu polskich zasobów nadal pozostaje niewystarczające, lecz w 2005 r. odnaleziono we wsch. Polsce nowe obszary które na pewno są ważne dla zachowania zasobów tego siedliska przyrodniczego (Dolina Pisy). Natomiast w ALP należy jeszcze dodać Ostoję nad Wisłokiem (co jest już uwzględnione w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
- 6410 – przeprowadzona w 2005 r. pogłębiona analiza ujawniła dramatyczne trendy szybkiego spadku zasobów tego siedliska. W tej sytuacji pulę obszarów, w których byłoby ono chronione, należy powiększyć o dodatkowe miejsca, gdzie łąki trzęślicowe się jeszcze zachowały. Oprócz wcześniej proponowanych, konieczne są dodatkowe obszary w Polsce SE (Dolina Łętowni, Dolina Łabuńki i Topornicy, Dolina Szyszły, Dolina Siniochy, Dolina Górnej Sieniochy, Dolina Tanwi), Polsce centralnej (Łąki Żukowskie), Polsce NE (Dolina Pisy) oraz Polsce SW (Zagórzyckie Łąki, Irysowy Zagon).
- 6520 – w 2005 r. nieco poprawiono rozpoznanie jego występowania w Sudetach. Oprócz wcześniej proponowanych, potrzebne są obszary Góry Orlickie oraz Glinno-Zagórze w Górach Sowich, gdzie łąki tego typu są najlepiej w regionie zachowane.
- 7110 – w 2005 r. poprawiono rozpoznanie jego zróżnicowania i rozmieszczenia. To siedlisko przyrodnicze jest pozornie bogato reprezentowane w polskim projekcie sieci, ale w rzeczywistości niektóre podtypy ekologiczne (np. torfowiska kotłowe) są słabo reprezentowane. Niepełne jest też ujęcie zmienności geograficznej. Oprócz wcześniej proponowanych, konieczne byłyby obszary poprawiające reprezentację słabo ujętych typów ekologicznych (Lasy Rekowskie – torfowiska kotłowe) oraz uzupełniające luki geograficzne (Sandr Wdy, Dolina Brdy i Stażki, Krzewiny).
- 7120 – w 2005 r. rozpoczęto projekty renaturalizacji kilku takich torfowisk (m.in. projekt LIFE-Nature). Torfowiska objęte takimi projektami powinny być wprowadzone do sieci (szczególnie obszary Bielawa, Torfowisko Pobłockie), podobnie jak unikatowe, duże i wciąż cenne torfowiska stanowiące potencjalne obiekty do renaturalizacji;
- 7140 – w 2005 r. poprawiono rozpoznanie zróżnicowania i rozmieszczenia torfowisk tego typu. Pomimo pozornej pospolitości tego siedliska przyrodniczego w polskim projekcie sieci, oprócz wcześniej proponowanych obszarów pożądanym jest uzupełnienie o najcenniejsze florystycznie polskie torfowiska przejściowe (Torfowisko Linie, Torfowisko Zocie, Torfowisko Mieleńskie, Jonkowo-Warkaty, Krzewiny), ważne dla zachowania różnorodności biologicznej związanej z tym typem siedliska, a także poprawa reprezentacji geograficznej (Sandr Wdy, Dolina Brdy i Stażki, Ostoja Brodnicka, Ostoja Iławska, Lasy Cisowsko-Orłowińskie).
- 7210 – w 2005 r. uzyskano informację o dalszych obszarach, na których występuje ten typ siedliska (Rynna Gryżyny, Jezioro Janiszowice). Pożądane jest ich wprowadzenie do sieci dla poprawy reprezentacji geograficznej siedliska.
- 7220 – w 2005 r. opracowano obszar Muszkowicki Las Bukowy, który powinien być wprowadzony do sieci oprócz wcześniej proponowanych obszarów, dla poprawy reprezentatywności geograficznej.
- 7230 – w 2005 r. istotnie uzupełniono wiedzę o zasobach i rozmieszczeniu tego siedliska. Kilka ważnych obszarów (Dolina Debrzynki, Dolina Łobzonki) powinno być dodanych do sieci oprócz wcześniej proponowanych, by poprawić ujęcie najlepiej wykształconych torfowisk alkalicznych oraz by wypełnić luki geograficzne.
- 9110 – w 2005 r. poprawiono analizę reprezentatywności ujęcia. W CONT dla wypełnienia luk geograficznych powinny być, oprócz wcześniej proponowanych obszarów, dodane także kresowe stanowiska wyznaczające granicę zasięgu w Polsce NE (Ostojka Dylewska, Ostojka Iławska) oraz w Polsce W (Ostojka Międzychodzko-Sierakowska). W ALP koniecznie muszą być dodane Uroczyska Beskidu Małego (najlepiej wykształcone kwaśne buczyny w Karpatach), co już zostało uwzględnione w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego.

- 9130 – w 2005 r. poprawiono analizę reprezentatywności ujęcia. W CONT dla wypełnienia luk geograficznych powinny być, oprócz wcześniej proponowanych obszarów, dodane także kresowe stanowiska wyznaczające granicę zasięgu w Polsce NE (Ostoja Dylewska, Ostoja Iławska) oraz w Polsce W (Ostoja Międzychodzko-Sierakowska).
- 9140 – w 2005 r. potwierdzono informacje o występowaniu unikatowego podtypu tego siedliska w Górach Orlickich w Sudetach. Oprócz wcześniej proponowanych, obszar Góry Orlickie powinien być więc dodany do sieci.
- 9170 – w 2005 r. poprawiono analizę zasobów pod względem ich rozmieszczenia. Dla poprawy ujęcia w północnej części Polski (luka geograficzna) potrzebne są dodatkowe obszary oprócz wcześniej proponowanych – Struga Białośliwka, Dębowa Góra, Dolina Łobzonki, Sandr Wdy, Łęgi nad Bystrzycą.
- 9180 – w 2005 r. poprawiono analizę zasobów tego siedliska. Oprócz wcześniej proponowanych, pożądane jest jeszcze dodanie obszarów Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej oraz Masyw Chełmca w Sudetach.
- 9190 – w 2005 r. toczyły się w Polsce dyskusje nad ujęciem tego siedliska, w wyniku których przyjęto, że należą tu nie tylko kwaśne ubogie dąbrowy nad Bałtykiem, ale i kwaśne dąbrowy śródładowe. Takie poszerzenie ujęcia (w porównaniu z wcześniej przyjętą w Polsce interpretacją tego siedliska) powoduje konieczność dodania dodatkowych obszarów (Uroczyska Złotowskie, Wzgórza Krzymowskie).
- 91D0 – w 2005 r. rozpoczęto projekty renaturalizacji borów bagiennych na kilku obszarach. Obszary objęte takimi projektami powinny być wprowadzone do sieci (Bagno Ciemino, Karsibórz Świdwiński, Górkowski Las, Torfowisko Reptowo).
- 91T0 – w 2005 r. poprawiono analizę zasobów tego siedliska. Przeprowadzona analiza ujawniła dramatyczne trendy szybkiego spadku zasobów tego siedliska. W tej sytuacji sieć powinna być uzupełniona o dodatkowe obszary, w których to siedlisko jeszcze się zachowało (proponowany obszar Mierkowskie Wydmy).
- 9410 – w 2005 r. opracowano projekty dodatkowych, niewielkich, lecz istotnych dla ujęcia całej zmienności geograficznej obszarów Wielka Sowa i Góry Orlickie.

2.2. Rośliny

- Aconitum firmum* – ponieważ w początku 2006 r. Beskid Żywiecki i Beskid Śląski (ALP) zostały dodane do polskiego projektu sieci, obecnie całość zasobów tego gatunku jest ujęta w sieci.
- Aldrovanda vesiculosa* – w 2005 r. uzyskano bardziej precyzyjne dane o populacjach w Polsce W i centralnej (CONT). Okazują się one znaczące dla zachowania gatunku w całym jego polskim zasięgu. Populacje te powinny również być dodane, dla zapewnienia właściwej reprezentacji geograficznej. Oprócz wymienionych w Shadow List 2004, konieczne dodanie jeszcze obszarów: Torfowiska Sułowskie, Jezioro Święte, Ostoja Międzychodzko-Sierakowska, Uroczyska Łackie, Ostoja Brodnicka.
- Angelica palustris* – w 2005 r. znacząco poprawiono stan wiedzy o rozmieszczeniu gatunku. Odnaleziono bogate, a dotąd nie ujęte w sieci populacje w Polsce SE. Konieczne dodanie obszarów: Dolina Łętowni, Dolina Łabuńki i Topornicy, Dolina Szyszły, Dolina Siniochy, Dolina Górnej Sieniochy, Dolina Tanwi.
- Buxbaumia viridis* – w 2005 r. w regionie ALP zweryfikowano informacje o występowaniu gatunku. Dla ochrony jednego z dwóch wspólnie potwierdzonych stanowisk powstaje konieczność dodania nowego obszaru Uroczyska Beskidu Małego (uwzględniony już w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego, lecz dotąd nie zgłoszony).
- Cypripedium calceolus* – w 2005 r. poprawiono weryfikację historycznych stanowisk gatunku. Dla ochrony stanowisk wyznaczających zachodnią granicę zasięgu oprócz obszarów wymienionych w Shadow List 2004 konieczne jest dodanie Ostoi Brodnickiej oraz obszaru Huby Grzebieńskie. Dla ochrony znaczącej części polskich zasobów gatunku potrzebne są dodatkowo obszary Niedzieliska oraz Leśnictwo Góry w Polsce SE.

- Eleocharis carniolica* – w 2005 r. potwierdzono informacje o występowaniu gatunku. Conajmniej dwie jego populacje: Ostoja Jaślicka (ALP) i Czerniawka k. Jarosławia (CONT) wydają się trwałe i muszą być dodane do sieci.
- Gentianella bohemica* – w 2005 r. udało się zweryfikować większość danych o występowaniu w Polsce. Nie potwierdzają one współczesnego występowania gatunku poza Sudetami. Jednak w 2005 r. znaleziono największą w Polsce populację gatunku w miejscowości Zieleniec w Górach Orlickich, obszar Góry Orlickie powinien więc być dodatkowo dodany do sieci.
- Ligularia sibirica* – w 2005 r. uzyskano informację o znalezieniu nowej, drugiej pod względem obfitości, populacji w Polsce. Konieczne jest więc dodanie do sieci dodatkowo obszaru Torfowisko Węglanowe Borzyszkowy.
- Liparis loeseli* – w 2005 r. poprawiono rozpoznanie kresowych stanowisk tego gatunku, wyznaczających południową granicę jego zasięgu w Polsce. Konieczne jest dodatkowo uwzględnienie obszaru Lipienniki w Dąbrowie Górniczej.

2.3. Zwierzęta

- Eriogaster catax* – w 2005 uzupełniono analizę rozmieszczenia w Polsce. Oprócz wcześniej proponowanych, powinna być dodana najdalej wysunięta na północ (i jedna z najdalej wysuniętych w całym zasięgu), a jednocześnie największa ostoja tego gatunku w Polsce – Zbocza Płutowskie. Wart dodania jest także istotny obszar Pątnów Legnicki w Polsce SW.
- Euphydryas maturna* – w 2005 uzupełniono analizę rozmieszczenia w Polsce. Konieczne powinien być dodany obszar Przeplatki nad Bystrzycą, obejmujący największe stanowisko gatunku w Polsce SW, a także obszar Stawy Maciejowa – obejmujący unikalną populację podgórską tego motyla.
- Lycaena helle* – w 2005 uzupełniono analizę rozmieszczenia w Polsce. Oprócz wcześniej proponowanych, koniecznie powinien być dodany obszar Bierutów, jedyne istniejące stanowisko tego motyla w Polsce SW.
- Osmoderma eremita* – w 2005 r. uwzględniono nowe, przeglądowe dane o występowaniu gatunku w Polsce. Koniecznie powinny być dodane obszary na Pojezierzu Iławskim (Ostoja Iławska oraz Niedźwiedzie Wielkie), które wg aktualnych danych gromadzi największe zasoby gatunku w Polsce. Dodatkowo dwie istotne ostoje gatunku znaleziono na Dolnym Śląsku (Dolina Kwisy, Las Pilczycki).
- Phoxinus phoxinus* – w 2005 r. ponownie przeanalizowano polskie zasoby tego gatunku. Stwierdzono, że na dwóch obszarach zgłoszonych przez polski Rząd w 2004 r. w celu ochrony tego gatunku (PLH220025 Przywidz oraz PLH220031 Waćmierz), ryba ta już nie występuje. Dla ujęcia najważniejszych polskich populacji konieczne jest dodanie nowych obszarów: Jelino, Podpakule oraz Wilcze Błota, a także ujęcie obszaru Wieżyca w zmodyfikowanych granicach obszaru siedliskowego Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego. Dla ujęcia pełnego zasięgu geograficznego konieczne jest także dodanie obszaru Barłożyna Wolsztyńska w Polsce W.
- Barbus meridionalis* – gatunek w 2004 r. nie był rozważany, ponieważ sądzono, że występujący w Polsce takson nie jest przedmiotem ochrony wg Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Wobec konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego istnieje potrzeba wyznaczenia dla niego obszarów, zarówno w regionie ALP (Soła z Koszrawą, Raba z Brzanką, Dunajec z Białą Tarnowską, Jasiołka, Ostoja nad Wisłokiem), jak i w regionie CONT. W tym ostatnim obszary powinny pokryć zarówno areal gatunku na Podkarpaciu (Dunajec z Białą Tarnowską, Rzeka San, Raba z Mszanką), jak i izolowane stanowiska w Polsce N (Dolina Wierzycy).
- Inne gatunki ryb – w 2005 r. zebrano dodatkowe dane o ich rozmieszczeniu, szczególnie w Polsce S, a pojedyncze dane także dla Polski centralnej. Pozwoliło to zaproponować nowe obszary niezbędne dla ich ochrony. Propozycje nowych obszarów dla ryb w regionie ALP są

odpowiedzią na konkluzje Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego (IN MIN, SCI RES), a w regionie kontynentalnym są proponowane jako niezbędne dla zapewnienia odpowiedniej reprezentacji zasobów oraz reprezentacji geograficznej.

Bombina bombina – w 2005 r. poprawiono analizę ujęcia w aspekcie geograficznym. Mimo że gatunek jest pospolity w Polsce, w centralnej części kraju konieczne jest uzupełnienie o nowe obszary, konieczne dla wypełnienia luki geograficznej. Zaproponowano nowe obszary: Łąki Cieślówickie, Cyrusowa Wola, Szczypiorniak i Kowaliki, Święte Ługi i Silne Błota.

Bombina variegata – w 2005 r. poprawiono rozpoznanie stanu populacji poza Karpatami. Gatunek jest wystarczająco uwzględniony w regionie ALP, ale w regionie CONT żadne z jego istotnych i potwierdzonych stanowisk nie zostało włączone do sieci. Gatunek występuje we wcześniej proponowanych obszarach: Góry Opawskie oraz Ostoja Sławinowicko-Burgrabicka. Zaproponowano też nowy obszar – Tarnawkę.

Triturus cristatus – w 2005 r. poprawiono analizę ujęcia w aspekcie geograficznym. Mimo że gatunek jest pospolity w Polsce, w centralnej części kraju konieczne jest uzupełnienie o nowe obszary, konieczne dla wypełnienia luki geograficznej. Zaproponowano nowe obszary podobnie jak dla *Bombina bombina*.

Barbastella barbastellus – w roku 2005 odkryto największe zimowisko tego gatunku w Polsce i jedno z największych w Europie (ponad 1800 osobników). Należy je bezwzględnie włączyć do sieci, dodając obszar Mopkowy Tunel k. Krzystkowic;

Castor fiber – mimo że pospolity w Polsce i ujęty w bardzo wielu obszarach, jest reprezentowany dość przypadkowo. Dwa obszary największych zagęszczeń bobra w Polsce (Lasy Skaliskie oraz Sandr Wdy) powinny być dodane do sieci.

3. Uaktualnienia listy potencjalnych obszarów Natura 2000

Poniżej podano uaktualnienia i zmiany, jakie zaszły w liście obszarów składających się – w opinii sygnatariuszy tego listu – na właściwy projekt sieci Natura 2000 w Polsce. Uaktualnienia te wynikają z poprawy rozpoznania zasobów oraz rozmieszczenia gatunków i siedlisk, jaka dokonana się w 2005 r., a także z uszczegółowienia rozpoznania poszczególnych obszarów oraz dyskusji naukowej nad ich optymalnym ujęciem.

Uaktualniona baza danych o obszarach, które w naszej opinii składałyby się na optymalną sieć SCIs w Polsce (warstwa GIS + baza Access), zostanie przesłana pocztą elektroniczną niezwłocznie po jej ukończeniu. W niniejszym piśmie podajemy tylko listę uaktualnień w stosunku do listy z 2004 r.

3.1. Dodatkowe (nie ujęte na Shadow List 2004) obszary, które według aktualnego stanu wiedzy (2006 r.) powinny być uwzględnione w sieci

Nazwa obszaru	Uzasadnienie
Region biogeograficzny alpejski	
Czarna Orawa (powiększenie obszaru z listy oficjalnej)	Ważne dla kilku gatunków ryb (ocenionych jako IN MOD lub SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Dolina Białki	Wypełnienie konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego dla siedlisk 3220-3240.
Dorzecze Górnego Sanu	Ważne dla kilku gatunków ryb (ocenionych jako IN MOD lub SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Dunajec z Białą Tarnowską	Wypełnienie konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego dla kilku gatunków ryb.

Górna Ropa ze Zdynią	Ważne dla kilku gatunków ryb (ocenionych jako IN MOD lub SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Górna Skawa	Ważne dla kilku gatunków ryb (ocenionych jako IN MOD lub SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Górna Soła z Koszarawą	Wypełnienie konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego dla kilku gatunków ryb.
Górny Czarny Dunajec	Ważne dla kilku gatunków ryb (ocenionych jako IN MOD lub SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Górny Dunajec	Ważne dla kilku gatunków ryb (ocenionych jako IN MOD lub SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Jasiołka	Wypełnienie konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego dla kilku gatunków ryb oraz dla <i>Unio crassus</i> .
Ostoja nad Wisłokiem	Wypełnienie konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego dla kilku gatunków ryb, a dodatkowo poprawa reprezentacji zasobów 9130, 6510.
Raba z Mszanką	Wypełnienie konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego dla kilku gatunków ryb.
Środkowy Dunajec z Dopływami	Ważne dla kilku gatunków ryb (ocenionych jako IN MOD lub SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Torfowisko na Polanie Biały Potok	W związku z potwierdzeniem populacji <i>Vertigo geyeri</i> (SCI RES w konkluzjach Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego).
Uroczyska Beskidu Małego	Wypełnienie konkluzji Alpejskiego Seminarium Biogeograficznego dla siedliska 9110 oraz dla <i>Buxbaumia viridis</i> .
Region biogeograficzny kontynentalny	
Bagno Chlebowo	7120, jedyne w regionie torfowisko wysokie, zniszczone lecz mające potencjał do regeneracji.
Bagno i Jezioro Ciemino	Kompleks 91D0 i 3110, rozpoczęty i prowadzony projekt renaturalizacji w borach bagiennych.
Barłożyna Wolsztyńska	<i>Phoxinus phoxinus</i> , kresowe stanowisko w Polsce W.
Bielawa	7120, duże torfowisko poddane intensywnym pracom renaturyzacyjnym (LIFE-Nature).
Bierutów	<i>Lycaena helle</i> , jedyne stanowisko w Polsce SW.
Ciechocinek	1310, jedyne istniejące obecnie w Polsce śródładowej stanowisko.
Cyrusowa Wola	<i>Bombina bombina</i> , <i>Triturus cristatus</i> , uzupełnienie reprezentacji geograficznej w centralnej Polsce.
Czerniawka	<i>Eleocharis carniolica</i> , jedyna stabilna populacja w CONT.
Czerwony Bór	4030, rozległe wrzosowiska, jedyne w Polsce NE.
Dębowa Góra	9170, ważne dla poprawy ujęcia geograficznego.

Dolina Czarnej	Ważna dla uzupełnienia reprezentacji kilku gatunków ryb, dodatkowo poprawi reprezentację geograficzną 91E0.
Dolina Debrzynki	7230, 9110, istotne dla wypełnienia luki geograficznej.
Dolina Dolnej Tanwi	6410, dobrze zachowane i warte ochrony; ryby.
Dolina Górnej Siniochy	6410, dobrze zachowane i warte ochrony; istotne zasoby <i>Angelica palustris</i> .
Dolina Łabuńki i Topornicy	6410, dobrze zachowane i warte ochrony; istotne zasoby <i>Angelica palustris</i> .
Dolina Łętowni	6410, dobrze zachowane i warte ochrony; istotne zasoby <i>Angelica palustris</i> .
Dolina Łobżonki	3260, 9170, 91E0, 7140, 7230; ważna dla poprawy reprezentacji geograficznej.
Dolina Pisy	3260, 6230, 6410, ważne dla uzupełnienia luki geograficznej.
Dolina Rawki	6230, 6410, ważne dla uzupełnienia luki geograficznej.
Dolina Sieniochy	6410, dobrze zachowane i warte ochrony; istotne zasoby <i>Angelica palustris</i> .
Dolina Szyszły	6410, dobrze zachowane i warte ochrony; istotne zasoby <i>Angelica palustris</i> .
Dolina Wierzycy	<i>Barbus meridionalis</i> , jedyna znana populacja w Polsce N.
Doliny Brdy i Stążki w Borach Tucholskie	Wiele typów siedlisk, ważne dla uzupełnienia reprezentacji geograficznej, m.In. 3260, 3160, 7110, 7140, 9160.
Dolny Dunajec i Biała Tarnowska	Ważna dla poprawy reprezentacji gatunków ryb na pograniczu regionów ALP i CONT.
Dolny San i Wisłok	Ważna dla poprawy reprezentacji gatunków ryb.
Dzika Orlica	Obszar pograniczny z Czechami i tam chroniony; ryby typowe dla rzek górskich.
Górkowski Las	91D0, w borach bagiennych rozpoczęty projekt renaturyzacji.
Górna Raba z Mszanką	Ważna dla poprawy reprezentacji gatunków ryb na pograniczu regionów ALP i CONT.
Góry Orlickie	<i>Gentianella bohemina</i> , największa w Polsce, nowo znaleziona w 2005 r. populacja; także 6510, 6520, 9180, 9410 – ważne dla uzupełnienia zasobów.
Góry Pieprzowe	6210, ważne dla pełnego ujęcia zmienności oraz dla reprezentacji geograficznej.
Grabia	Ważna dla poprawy reprezentacji kilku gatunków ryb.
Huby Grzebieńskie	<i>Cypridium calceolus</i> , jedyna populacja w Polsce W.
Irysowy Zagon k. Gromadzynia	6410, dobrze zachowane i warte ochrony.
Jelino	<i>Phoxinus phoxinus</i> , jedna z ważniejszych polskich populacji.

Jeziro Długie	3110, jedyne dobrze zachowane w Polsce NE, niezbędne dla zapewnienia reprezentacji geograficznej.
Jeziro Janiszowice	7210, ważne dla poprawienia reprezentacji geograficznej.
Jeziro Święte	<i>Aldrovanda vesiculosa</i> , populacja ważna dla poprawienia reprezentacji geograficznej.
Jonkowo-Warkały	7140, jedno z cenniejszych florystycznie torfowisk, ważne dla zachowania różnorodności biologicznej związanej z tym typem siedliska.
Karsibórz Świdwiński	91D0, w borach bagiennych rozpoczęty projekt renaturyzacji.
Krzewiny	7110, 7140, 91D0, ważne dla wypełnienia luki geograficznej.
Las Pilczycki	<i>Osmoderma eremita</i> , jedna z ważniejszych populacji w Polsce SW.
Lasy Rekowskie	7110 w unikatowej formie torfowisk kotłowych, ważny także dla poprawy reprezentacji 9110 i 3110.
Lasy Skaliskie	Największe w Polsce zagęszczenie <i>Castor fiber</i> .
Leśnictwo Góry	<i>Cypripedium calceolus</i> , populacja istotna dla polskich zasobów.
Lipienniki w Dąbrowie Górnicej	<i>Liparis loeseli</i> , kresowe stanowisko na granicy zasięgu, ważne dla zapewnienia reprezentacji geograficznej.
Łąki Cieblowickie	<i>Bombina bombina</i> , populacja ważna dla uzupełnienia reprezentacji geograficznej.
Łąki Żukowskie	6410, dobrze zachowane i warte ochrony.
Łęgi nad Bystrzycą	9170, 91E0, ważne dla ujęcia pełnego zróżnicowania ekologicznego form podgórskich oraz dla uzupełnienia reprezentacji geograficznej.
Łososina	Ważna dla poprawy reprezentacji gatunków ryb na pograniczu regionów ALP i CONT.
Masyw Chełmca	9180, ważne dla poprawy ujętych zasobów.
Mierkowskie Wydmy	91T0, jedno z nielicznych zachowanych w Polsce W.
Mopkowy Tunel k. Krzystkowic	<i>Barbastella barbastellus</i> ; największe w Polsce i jedno z największych w Europie zimowisko tego gatunku nietoperzy.
Muszkowicki Las Bukowy	7220, istotne dla poprawy ujętych zasobów i dla reprezentatywności geograficznej.
Niedzieliska	<i>Cypripedium calceolus</i> , populacja istotna dla polskich zasobów.
Niedźwiedzie Wielkie	<i>Osmoderma eremita</i> , populacja istotna dla polskich zasobów i wypełniająca lukę geograficzną.
Ostoja Brodnicka	Różne gatunki i siedliska, w tym <i>Aldrovanda vesiculosa</i> , <i>Cypripedium calcelolus</i> , niezbędne dla wypełnienia luki geograficznej.
Ostoja Dylewska	9110 i 9130 na kresowym stanowisku na granicy zasięgu, istotne dla zapewnienia reprezentatywności geograficznej.

Ostoja Iławska	Różne gatunki i siedliska, niezbędne dla wypełnienia luki geograficznej. Także największe w Polsce zasoby <i>Osmoderma eremita</i> .
Ostoja Kroczycka	Główne zasoby 5130 w Polsce.
Ostoja Międzychodzko-Sierakowska	Różne gatunki i siedliska, niezbędne dla wypełnienia luki geograficznej. Także istotna dla zapewnienia reprezentacji geograficznej populacja <i>Aldrovanda vesiculosa</i> .
Ostoja Północnomazurska	3150, najlepiej zachowane z Wielkich Jezior Mazurskich.
Pątnów Legnicki	Istotna ostoja <i>Eriogaster catax</i> w Polsce SW.
Podpakule	<i>Phoxinus phoxinus</i> , jedna z ważniejszych polskich populacji.
Polana Polichno	5130, jedno z niewielu miejsc występowania w Polsce. Ponadto ważna populacja <i>Lucanus cervus</i> .
Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej	9180, ważne dla poprawy ujętych zasobów.
Przeplatki nad Bystrzycą	<i>Euphydras maturna</i> , najważniejsza populacja w Polsce SW.
Puszcza Piaskowa	9190, „klasyczne” miejsce występowania w Polsce N.
Rynna Gryżyny	7210, ważne dla poprawienia reprezentacji geograficznej.
Sandr Wdy	Wiele typów siedlisk, ważne dla uzupełnienia reprezentacji geograficznej, m.in. 3260, 3160, 7110, 7140, 9170, jedne z największych w Polsce zagęszczeń <i>Castor fiber</i> .
Silne Błota	<i>Bombina bombina</i> , <i>Triturus cristatus</i> , uzupełnienie reprezentacji geograficznej w centralnej Polsce
Słone Łąki w Dolinie Zgłowiączki	1340, ważna część polskich zasobów
Słone Łąki w Pełczyskach	1340, ważna część polskich zasobów
Solniska Szanieckie	1340, ważna część polskich zasobów
Solniska Szubińskie	1340, ważna część polskich zasobów.
Stawy Maciejowa	<i>Euphydras maturna</i> , istotna populacja w Polsce SW.
Struga Białośliwka	9170, ważne dla poprawy ujęcia geograficznego
Szczypiorniak i Kowaliki	<i>Bombina bombina</i> , <i>Triturus cristatus</i> , uzupełnienie reprezentacji geograficznej w centralnej Polsce.
Święte Ługi	<i>Bombina bombina</i> , <i>Triturus cristatus</i> , uzupełnienie reprezentacji geograficznej w centralnej Polsce
Torfowiska Sułowskie	<i>Aldrovanda vesiculosa</i> , populacja ważna dla poprawienia reprezentacji geograficznej.
Torfowisko Linie	7140, jedno z cenniejszych florystycznie torfowisk, ważne dla zachowania różnorodności biologicznej związanej z tym typem siedliska.

Torfowisko Mieleńskie	7140, jedno z cenniejszych florystycznie torfowisk, ważne dla zachowania różnorodności biologicznej związanej z tym typem siedliska.
Torfowisko Pobłockie	7120, duże torfowisko poddane intensywnym pracom renaturyzacyjnym (LIFE-Nature).
Torfowisko Reptowo	91D0, w borach bagiennych rozpoczęty projekt renaturyzacji.
Torfowisko Węglanowe Borzykowa	<i>Ligularia sibirica</i> , druga co do wielkości polska populacja (nowo znaleziona w 2005 r.) .
Torfowisko Zocie	7140, jedno z cenniejszych florystycznie torfowisk, ważne dla zachowania różnorodności biologicznej związanej z tym typem siedliska.
Uroczyska Łąckie	<i>Aldrovanda vesiculosa</i> , populacja ważna dla poprawienia reprezentacji geograficznej; także zasoby 9170 i 7140.
Uroczyska w Lasach Stepnickich	7120, duże torfowisko poddane pracom renaturyzacyjnym.
Uroczyska Złotowskie	9190, jedne z lepiej zachowanych płatów w Polsce N; także <i>Osmoderma eremita</i> ważna dla wypełnienia luki geograficznej.
Widowo	2120-2130, potencjalny obiekt, w którym powinien być zrealizowany pilotowy projekt renaturyzacji.
Wielka Sowa	9410, kresowe stanowisko ważne dla uzupełnienia reprezentacji geograficznej.
Wilcze Błota	<i>Phoxinus phoxinus</i> , jedna z ważniejszych polskich populacji.
Wisłok Środkowy z Dopływami	Ważny dla kilku gatunków ryb.
Wisłoka z Dopływami	Ważny dla kilku gatunków ryb.
Wzgórza Krzymowskie	9190, jeden z najlepiej zachowanych obszarów poza wybrzeżem Bałtyku.
Zagórzyckie Łąki	6410 dobrze zachowane i warte ochrony oraz istotne w Polsce SW populacje <i>Maculinea spp.</i>
Zbocza Płutowskie	<i>Eriogaster catax</i> , największa polska populacja i jedyna w Polsce N; także 6210 ważne dla poprawy ujęcia geograficznego.

3.2. Obszary z Shadow List 2004, dla których obecnie (2006 r.) proponujemy istotne modyfikacje ich ujęcia

W wyniku lepszego rozpoznania rozmieszczenia zasobów i siedlisk przyrodniczych dokonanego w 2005 r. oraz dyskusji naukowych z lokalnymi i rządowymi ekspertami, w stosunku do niektórych obszarów zaproponowanych w Shadow List 2004 proponujemy istotne modyfikacje ich granic. Propozycje korekt dotyczą następujących obszarów:

Region biogeograficzny alpejski

Pieniny – w wyniku dyskusji ze stroną rządową, zamiast powiększenia obszaru Pieniny tak, aby objął Małe Pieniny, obecnie proponujemy wyznaczenie Małych Pienin jako osobnego obszaru.

Region biogeograficzny kontynentalny

Dolina Pilicy – izolowaną enklawę w części W proponujemy obecnie jako osobny obszar Łąki Cieblówickie (istotny dla zasobów 3150 oraz *Bombina bombina* w Polsce centralnej); wcześniejsze ujęcie było niespójne przestrzennie.

Góry Sowie i Bardzkie – w wyniku lepszego rozpoznania obszaru proponujemy w jego miejsce wyznaczenie 4 mniejszych: Glinno-Zagórze (6510, 6520, 9180), Uroczyska Gór Bardzkich (9130, 9180), Wielka Sowa (9410) oraz Kolonie Nietoperzy Gór Sowich.

Jeziora Raduńsko-Ostrzyckie – w wyniku lepszego rozpoznania, obecnie proponujemy obszar pod nową nazwą Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego. W tym ujęciu obejmuje on m.in. dodatkowy obszar Wieżyca, istotny dla strzebli błotnej (*Phoxinus phoxinus*).

Karkonosze – w wyniku dyskusji ze stroną rządową, zamiast powiększania o Góry Izerskie proponujemy powiększenie tylko o Przedgórze Karkonoszy i Grzbiet Lasocki, a rdzeniową część Gór Izerskich proponujemy jako osobny obszar Torfowiska Gór Izerskich.

Lasy Gostynińsko-Włocławskie – lokalna populacja rysia *Lynx lynx* zanikła wskutek emigracji. Wciąż proponujemy jednak obszar Uroczyska Łąckie dla ochrony torfowisk 7140 i grądów 9170, a przede wszystkim dla istotnej populacji *Aldrovanda vesiculosa*.

Ostoja Przemyska – proponujemy wydzielenie b. ważnej dla ryb rzeki San jako osobnego obszaru;

Puszcza Zgorzelecko-Osiecznicka – w wyniku przepracowania ujęcia obszaru, proponujemy w jego miejsce wyznaczenie 4 mniejszych: Uroczyska Borów Dolnośląskich (7120, 4010), Wrzosowiska Przemkowsko-Ławszowskie (4030), Dolina Kwisy (*Osmoderma eremita*, 91E0) oraz Elisma w Potoku (*Luronium natans*).

Wrzosowiska Bornego Sulinowa i Okonka – w wyniku lepszego rozpoznania obszaru, proponujemy w jego miejsce wyznaczenie 3 mniejszych: Dolina Piławy, Diabelskie Pustacie oraz Poligon w Okonku.

Dla kilkudziesięciu dalszych obszarów w CONT, w wyniku dokładniejszej analizy terenowej, proponujemy obecnie uszczegółowione lub zmodyfikowane granice (nie zmieniając ujętych zasobów gatunków i siedlisk).

3.2.1. Dla wszystkich obszarów chroniących letnie kolonie rozrodzce nietoperzy w CONT i ALP (zarówno dla tych, które znalazły się w propozycjach rządowych w wersjach bez żerowisk, jak i ujętych jedynie w Shadow List 2004) proponujemy obecnie wyznaczenie odpowiednich areałów żerowiskowych, jakkolwiek zdajemy sobie sprawę, że w wielu wypadkach wymaga to jeszcze dalszych badań w celu uszczegółowienia ich granic. Obszary te obejmują następujące kolonie rozrodzce nietoperzy i wykorzystywane przez nie żerowiska:

Region biogeograficzny alpejski

- 2 kolonie nietoperzy w Szczawnicy,
- Cerkiew w Krynicy,
- Cerkiew w Łosiach koło Ropy (zgłoszony przez Rząd w styczniu 2006 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk),
- Cerkiew w Śnietnicy,
- Kościół k. Pustelni w Trzcianej,
- Kościół w Górkach Wielkich (zgłoszony przez Rząd w styczniu 2006 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk),
- Kościół w Jaworkach,

- Kościół w Radziechowach (zgłoszony przez Rząd w styczniu 2006 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk).

Granica regionów biogeograficznych alpejskiego i kontynentalnego

- 5 kolonii nietoperzy (w tym dwie zgłoszone przez Rząd w styczniu 2006 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowiska) w Beskidzie Wyspowym.

Region biogeograficzny alpejski

- Cerkiew w Bednarce,
- Dom Dziecka w Puławach,
- Dwór w Nawojowej,
- Jeleniewo (zgłoszony przez Rząd w kwietniu 2004 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk),
- Klasztor w Czernej,
- Klasztor w Horyńcu Zdroju,
- Kolonie Nietoperzy Gór Sowich,
- Kopanki (zgłoszony przez Rząd w kwietniu 2004 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk),
- Kościół w Konradowie (zgłoszony przez Rząd w kwietniu 2004 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk),
- Kościół w Rymanowie,
- Kościół we Wleniu,
- Liceum w Opolu Lubelskim,
- Lubnia (zgłoszony przez Rząd w kwietniu 2004 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk),
- Młyn w Pierścu,
- Sieraków (zgłoszony przez Rząd w kwietniu 2004 r. jako obszar punktowy, bez uwzględnienia żerowisk).

3.3. Obszary proponowane w 2004 r. w Shadow List, których walory nie zostały potwierdzone

Dolina Welny (CONT) – bardziej szczegółowe rozpoznanie nie potwierdziło obecności znaczących populacji ryb, dla których obszar był proponowany. Mimo ochrony na szczeblu krajowym w formie rezerwatu przyrody, chronione gatunki zanikły.

Jelonka (CONT) – mimo terenowej wizji lokalnej w 2005 r. nie udało się potwierdzić obecności *Polyommatus eroides*, gatunku dla którego obszar był proponowany. Gatunek prawdopodobnie zanikł, chociaż wymaga to jeszcze dalszych poszukiwań.

3.4. Obszary zgłoszone w roku 2004 w propozycji rządowej, które w międzyczasie utraciły swoje walory

Przywidz PLH220025 (CONT) – obszar uległ przekształceniu i obecnie badania nie potwierdzają występowania w nim *Phoxinus phoxinus*.

Waćmierz PLH220031 (CONT) – obszar uległ przekształceniu i obecnie badania nie potwierdzają występowania w nim *Phoxinus phoxinus*.